

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Tonul discuțiunii.

Progresele ce le face literatura noastră ademeneste pe mulți a prinde condeiul și a scrie cărticele mititele și critici pasionate, pline de greșeli.

Broșurica »Pentru limbă« apărută în tipografia A. Mureșianu din Brașov se ocupă cu aceste greșeli și anume profesorul Axente Banciu sub titlul »Câteva spicuri din dicționarul greșelilor noastre de limbă,« iar directorul gimnaziului din Brașov, Virgil Onițiu sub titlul »Să ne îndreptăm limba.« O broșură care merită toată atențiunea mai ales în părțile noastre, unde se obsearvă mai mult tendența de a scrie și unde se scrie mai rău românește, fără a ști aceasta, în bună credință că scriu corect românește. Am dori să nu rămână necetită această carte de nici un intelectual, ca fiecare să-și dea seamă cum scrie, dacă se simte chemat a scrie carte și critici.

Dar mai are aceasta carte o particularitate vrednică de remarcat: tonul, pentru că uite ce să întâmplă la noi.

Vine micul autor și scrie o mică cărtică, ori un tractat pedagogic bunăoară, în care vor fi încurcături provenite din știința ori neștiința autorului care s'a avântat la pedestalul nemuririi. Dar ce-i să întâmplă? în loc de binevoitoare îndreptare într'o discuțiune obiectivă, vine criticul amarnic și îl îmblătește personal, încât pare că nici nu e vorba de stabilirea adevărului ci de executarea morală a omului care de bună credință a prins în mână condeiul. Nu să cearcă, că cine are dreptate ci că cine este grozavul.

Redacțiile cunosc prea bine aceste tipuri de grozavi și să mai târguesc cu ei, să mai lase ceva din tomul brusc și personal. Unii lasă și așa prin tocmele ajungi la tonul accesibil pentru publicitate dar alții nu se lasă capacitați, nu intră în nici o tocmeală, ci cer publicarea ad literam ori nici cum. Și apoi fulgere și trăsnete că a fost respins și haid la cutare foaie certăreată ori la broșuri. Un tip al broșurilor certărețe este bunăoară broșura părintelui Terențiu Bugariu cu »Academia și Sentinela sa. Mă rog aceasta nu este polemie nici critică ci ceartă. Am mai putea pomeni și foi

certărețe, dar Dumnezeu știe cu ce ne-am mai pomeni. De ce să sporim dar literatura certăreată? căci de îndreptat și așa nu-i putem îndreptă pe cei formați dejă în tonul certelor. Noi vrem să atragem atențiunea acelor cari vor să învețe mai înainte cum să se scrie, ca să nu cadă și aceștia în păcatele personalităților. Cartea nu este cort.

Uite cum discută Banciu și Onițiu. Ambii iau sub analiză greșelile aflate în scrieri și graiu viu, neavând nimic cu persoanele cari fac acele greșeli ci numai cu însăși greșelile. Tonul acesta nu este însinuător, ci tonul unui bun prietin care îți îndreaptă greșelile și căruia îi rămâi îndatorat, că și-a făcut un serviciu. Este prețioasă aceasta broșură și ca școală de discuțiune literară.

E temperamentul pricina, că la noi să discută violent? Mi-se pare a nu fi chestie de temperament ci chestie de cultură. Pentru că francezul încă are temperament și chiar el zice, că stilul este omul și tot așa italianul. Domnul Banciu și Onițiu încă sunt români cu temperament, dar sunt oameni culti și discută în ton cult, confirmând teza noastră, că felul scrisului este chestiune de cultură, — stilul este omul.

Am profitat de broșura »Pentru limbă« pentru a releva adevăratul ton al discuțiunilor, ca să înțeleagă cei ce să simțesc chemați a scrie, că nu este destulă numai voința ci să recere și știința de a ști scrie. Și apoi vorba aceea, frumos e omul Doamne când mintea e regină.

De n'ar fi fost nevoie de remarcarea spiritului ce își cercă incetățănire la noi n'am fi scris aceste cuvinte de învățătură.

Sfințirea bisericii din Conop.

Mica comună Conop din protoprezbiteratul Radnei este locuită de pașinicul nostru popor, care a dat o bună dovadă despre alipirea lui cătră biserica străbună. Sub păstorirea părintească a părintelui Ioan Petrița și înțeleapta conducere a protopopului tractual Procopiu Givulescu, a pus umăr la umăr și și-au zidit o frumoasă biserică. Duminecă a prăznuit sfințirea bisericii săvârșită cu mare solemnitate de P. S. D. episcop diecezan Ioan I. Papp.

Mai bine de 1520 suflete credincioase adunate din loc și împrejurime a asistat la sfințirea săvârșită

cu asistența protosinelului Roman Ciorogariu, proto-prezbiterul Procopiu Givulescu, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Fabrițiu Manuilă și diaconul Cornel Lazar veniți în suita P. S. Sale; mai departe parohul locului Ioan Petrila, preoții din cerc: Conopan, Secula, Botta, Vișoiu, Maci, Musca. Sub decursul Sf. liturgii a fost hirononit intru preot părintele Emil Păcurariu din Soborșin. Răspunsurile liturgice le-a dat escelentul cor al învățătorilor din tractul Radnei condus de învățătorul Givulescu din Radna și admirat.

Cuvântul arhieresc a înălțat sufletele mulțimei adunate să-și vadă visul realizat, noul Sion sfințit de arhieru.

După sfârșirea serviciului divin au urmat recepțiunile ei: masa comună la școală, care acum vine la rândul ei ca să fie și ia rezidită. Nu ne îndoim, că acest bun popor va aduce la timpul său și jertfa pentru renoirea ficei bisericei adevăta a școalei, menită să le dea lumina învățătorei în calea spinoasă a luptei intru existență.

După amiază P. S. S. însoțit de suită a trecut la Odvos unde a fost primit iarăși de mult popor în frunte cu bunul lor preot și amic al nostru Sever Secula. Aici a săvârșit P. S. S. vecernia și a ținut o nouă cuvântare îndemnând poporul la viața religioasă morală și muncă cinstită. S'a făcut bine seară, când s'au săvârșit toate acestea edificatoare funcțiuni și cuvântări, după cari P. S. S. s'a reîntors la reședința sa, urmat de mulțumirea sufletească a credincioșilor săi.

Abecedarul întocmit pe baza metodei fonomimic de G. B. Boieriu și C. Codrea.

Recenziune.

Valoarea ori cărui lucru se măsoară negreșit după serviciul ce ni-l poate face acel lucru.

În afacerile celea multe, fiecare se trudește a se folosi de lucrurile sau mijloacele celea mai potrivite. Și cu drept. Pentrucă viața, și peste tot lumea asta, nu e decât o vecinică frământare, dă aspectul luptei în carea fiecarele se trudește a înainta el mai tare. Iar arta vieții, care asigură victoria, constă tocmai în a vedea și a ști alege totdeauna mijloacele celea mai potrivite pentru înaintare.

Iată deci ce ne îndreptățește, ba ne obligă chiar, ca totdeauna când e vorba să acceptăm în folosința noastră un lucru, un mijloc, să bagem bine de seamă de ce valoare poate fi acela. Și cu atât mai vartos trebuie s'o facem aceasta atunci, când cu acel mijloc nou voim să înlocuim pe altul vechiu. Căci nu e pierdere mai mare că, ca și când preferim a schimba mijlocul, înlocuindu-l cu altul de o valoare egală, ori plane mai inferioară.

Dar pierdere e și aceea, când voind a ne convinge de adevărata valoare a mijlocului respectiv, am acceptat folosirea mijlocului și numai un timp oare care, ca probă, fără a vedea dinainte în acelea motive serioase adevărate, cari să ne facă a presupune superioritatea lui.

Fiind acum vorba de a cunoaște valoarea abecedarului amintit la început, necondiționat e de lipsă să înțelegem felul cum este întocmit acela. Căci din felul cum este întocmit mijlocul, vom pricepe rezultatele ce le putem ajunge prin el.

Din titlul abecedarului deja putem ști, că acesta e întocmit pe baza metodei fonomimic. Așa dar avem

în fața noastră metoda fonomimic, care pe cum ne este cunoscut aproape tuturor, bate a fi recunoscut ca formatul radical al metoadelor de până aci cu alte cuvinte care se recomandă a fi, astăzi, starea cea mai desăvârșită a metodei scrisei și cetitului.

Pentru a câștiga titlu și bază prezenționii sale, metoda fonomimic, se înțelege, critică aspru metoda scriptologică, și pe cela al cuvintelor normali, arătând de-o parte defectele acelor, cari îngreunează succesul scris-cetitului, iar de altă parte cum noul metod îndeplinește perfect tot ceea ce întrelasă acelea, ducând astfel ușor și sigur la succes deplin.

Și tocmai în acest punct trebuie să se lămurească adevărul.

Cea dintâi învinuire ce o aruncă noul metod asupra metoadelor din uz e, intuiția sunetelor e de tot defectuoasă din cauză că la acelea se ajunge, nu direct, ci indirect pe calea analizei, scoțându-le din cuvinte. Nefiind sunetul prezentat elevului ca element de sine stătător, în mod pipăibil și intuitiv, perceperea aceluia nici că poate fi desăvârșită.

A doua învinuire e, că între sunet și sămnelul său, adevăta între literă, elevul nu vede legătura aceea internă carea face să se imprime în minte sunetul și litera astfel, încât ele ușor să se poată reproduce reciproc. Așa, că elevul numai cu foarte mare greutate, după mult exercițiu și trecere de timp, poate ceti prompt o literă.

A treia învinuire e, că metoadele din uz nu cunosc modalitatea de a ajuta elevului la sintetizarea sunetelor, la încheierea lor în silabe și cuvinte — cu alte cuvinte la cetire.

Cam acestea sunt în esență învinuirile, ce noul metod le scrie pe socoteala metoadelor de azi ca și tot atâtea defecte. Și pe titlul, că el îndeplinește toate aceste lacune, pretinde a fi preferit acelor.

Că în ce chip are de gând metoda fonomimic să îndeplinească tot ce întrelasă celelalte metode de până aci, vom vedea în celea următoare. Anume, printr'o narațiune potrivită, conduce pe elev d'a dreptul la sunetul căutat, pe care prea frumos îl află singur, de sine stătător, dacă și nu totdeauna în glasul omenesc, dar în glasul celorlalte ființe vii, ori chiar în șgomotul și vuetul unor lucruri. Așa sunetul *o* îl găsește la copilul ce a clătinat din cap zicând o-o-o, căci frate-sau a spart un ou, voind să le scoboare din pod. Pe *i* îl găsește la porcul ce guită; *i-i-i*, când îl taie; ori la păpușica aceea mică, cât degetul, care râde plăcut: *i-i-i*. Sunetul *r* îl găsește în hărăitul cățalușului ce hățește de haina băiatului. Pe *d* îl găsește în sunetul tobei, când o lovim cu ciocanul — până când dacă lovim cu pumnul spatele copilului ce ține toba, atunci căpătăm sunetul *b* (?!).

Află sunetul, îndată și leagă de el gestul sau mimica. Așa la sunetul *o* punem mâinile deasupra capului formând cu ele un cerc; căci așa a făcut și copilul când a exclamat o-o-o. La *r* ne prindem de haină și scuturăm de ea — căci așa a scuturat și cățalușul de haina băiatului când s'a hărăit etc.

Mimica are rolul cel mai mare la reproducerea sunetelor și a literilor, cum și la sintetizarea lor. E modalitatea de a ajuta pe elev să închege sunetele și literile formând astfel silabele și cuvintele lucrul cel mai greu la învățarea cetitului.

Cunoscut odată sunetul, se purcede la cunoașterea literei astfel, că intuește mai întâi forma ființei ori a lucrului ce a produs sunetul. Din această formă scoate forma literei tipărite, pricepe se stabilește legătura aceea intimă dintre literă și sunet, carea face ca acestea două să se apară nedespărțite. În chipul acesta se

ajunge la cetirea promptă a literii, ceea ce e una dintre celea mai principale trebuințe pentru sintetizarea aceloră.

Pe urmele acestui procedeu se afirmă a avea următoarele avantagii: a) elevul, jucându-se așa zicând intuește și-și imprimă în memorie sunetul și litera respectivă; tot așa și sintetizarea aceloră. Prin ce elevul trece nu dintr'o dată, ci pe neobservate dela viața ușoară și plină de plăceri de acasă, la viața grea și disciplinată a școlii. b) Intuind elevul sunetul ca element de sine stătător, i-se imprimă perfect în memorie. c) Asemenea percepțiunea literii e deplină, punându-se legătură internă dintre literă și sunet, prin forma obiectului, ori ființei, care a produs sunetul respectiv. d) În deosebi sintetizarea sunetelor și a literilor este promovată, deoparte prin mimica, iar de alta parte prin legătura aceea internă dintre sunet și literă. Așa un exemplu. Făcându-să că i-e somn, elevul îndată își va aduce aminte de copilul somnoros care a căscat zicând a-a. Va rosti deci și el *a*. Atunci eu îndată mă voiu prinde de haină scuturând-o, prin ce îl voiu face să pronunțe sunetul *r* și încă în legătură cu *a*, închegând astfel și rostind cuvântul *ar*. Și întors vă vedeă scris cuvântul *ar*: îndată se va face și el somnoros și căscând va zice *a*, iar cu acesta în legătură — prinzându-se și scuturând de haină — va rosti și sunetul reprezentat de litera a doua de *r*, cetind astfel cuvântul *ar*.

Și așa mai departe, totul va fi numai o jucărie, căci s'a aflat secretul: sunetul mimica și litera, prin legătura lor internă se reproduc reciproc atât de minunat, închegându-se din ele silabele și cuvintele.

Decât că în realitate, lucrurile nu merg tocmai atât de neted.

Meditând mai nepreocupați asupra metodului fonomic, în curând putem vedeă, că primul și cel mai mare defect al său, e că caută sunetul acolo unde nu-i și că pune între literă și sunet legătura aceea internă care de fapt iarăși nu există. Sonurile aflate de acest metod chiar și în exclamațiunile oamenilor, dar plane în sberatul animalelor și în sgomotul și vuetul diferitelor lucruri, nu sunt adevăratele sonori, cari compun vorbirea, și pe cari deci trebuie să le intuiască elevul. Apoi nici pretinsa legătură internă stabilită de acest metod între sunet și literă, nu e adevărată, e falsă trasă de păr cum se mai zice.

Metodul fonomic deci își are de bază un ce fals și ca atare, întreaga sa ființă nu poate fi decât iarăși numai ceva fals. Printr'ansul elevul percepe sunetul și litera, dar nu din starea reală și adevărată a lucrurilor, ci numai inchipuindu-și lucruri ce nu există; prin urmare nu raționând, ci fantazind. Căci orice s'ar zice, porcul nu guîță i-i-i. Dar nici păpușica aceea mică când râde, iarăși nu dă sunetul curat al lui *i*. Ba chiar și dela fantazie, pretindem lucruri prea esagerate, așteptând dela elev, să audă sunetul *d* când lovim toba cu ciocanul și sunetul *b* când lovim cu pumnul spatele celuiia ce ține toba. Îmi vine aci în minte de fratele cela din poveste, care s'a târguit cu un copaciu din pădure să-i vândă vaca: când copaciuul făcea cărți, el întreabă: cinci groșiți? iar când copaciuul făcea coarț, el întreabă: până marți? și astfel tocmeala fu gata lăsându-i vaca.

Prin urmare metodul fonomic e de condamnat chiar dela început, căci calcă și nesocotește cel mai mare principiu pedagogic, care zice ca învățământul să fie adevărat.

Și chiar numai din acest motiv prefer a face cunoscut sunetul și litera pe calea cea naturală și adevărată decât pe calea metodului fonomic, măcar

și dacă prin acest metod s'ar putea învăța scris-cetitul într'adevăr atât de repede și ușor, precum se trimbițează. Căci ceea ce s'ar părea că e profit prin această învățare la minut, ca să zic așa, e numai spoială, carea necondiționat își are urmările sale triste mai ales la desvoltarea judecării.

Decât că chiar și rezultatele acestui metod, sunt foarte departe de a fi așa precum se trimbițează.

Căci întâu și întâu cum se poate oare aceea, ca intuiția sunetului prin acest metod să fie mai desăvârșită, atunci, când e și prea evident că aceea nu se face în mod rațional, ci numai prin inchipuire — cu alte cuvinte nu meditănd, ci fantazând? Într'adevăr prezentarea sunetului ca element de sinestătător să fie un avantaj atât de mare la percepțiune, încât să nu se simțiască urmările defectului că nu s'a luat adevăratul sunet ca bază și obiect de intuiție? Și iarăși: desfacerea sunetului din cuvinte, prin urmare analiza ca atare să fie ca o pedecă atât de mare, încât cu toate că aceasta e calea cea naturală totuși mai cu ușor să poți ajunge la țintă pe o cale atât de nenaturală, ca și cea a metodului fonomic? Acestea toate le poate afirmă la tot cazul numai cela preocupat.

Tot astfel e și cu intuiția literei. Sustă oare și aci adevărul, că dacă forma literei vom scoate-o din forma ființei, ori obiectului care a produs sunetul — sustă că prin aceasta întipărirea literei în minte e mai profundă, încât astfel să poată fi aceea cetită și scrisă cu mai multă lesniciositate? Vorbă să fie! Dacă elevul a uitat cum cheamă litera de față, bună oară pe *s*, sunt sigur că nu-i va veni în gând gătul încovăiat al găscanului care a săsăit, ori forma încârligată a șarpelui ce iarăși dă un sunet ce numai seamănă cu sunetul *s* — ca astfel să-i vină repede în memorie sunetul *s*. Tot așa și la scrierea literei

Că vom întreba noi pe elev, cum a făcut găscanul cătră copil? spre a-și aduce aminte de sunetul reprezentat prin litera de față? — aceasta e tot așa ca și când i-am spune direct: măi băiete, nu-ți aduci aminte că acela e *s*? Prin aceasta însă n'am făcut nimic, dacă ideile nu se reproduc de sine, fără intermediul nostru.

Da. Decât că tocmai această reproducere este imposibilă, deoarece legătura aceea internă dintre sunet și literă, precum am văzut, în realitate nu există, e numai trasă de păr de metodul fonomic. Și e prea firesc astfel, ca ideile legate cu ea, să nici nu se poată reproduce.

Prin urmare, dacă elevul și în ciuda celorlora arătate, totuși își va aduce aminte de sunetul reprezentat prin litera de față, și încă de sine fără intervenția noastră, atunci e și prea evident, că această aducere aminte nu e cauzată de presupusa legătură internă — fabricație a metodului fonomic — ci de repetiția continuă, căci elevul a avut ocaziune să vadă de atâtea ori aceea literă și să-i audă numele.

De altmintealea, precum o putem simți cu toții, adevăratul greumânt la arta cetirii, nu e într'atâta recunoașterea sunetelor, cât mai mult imbinarea lor, închegarea aceloră în silabe și în cuvinte. Am văzut mai sus într'un loc, cum afirmă aderenții metodului fonomic, că prin mimică se mijlocește perfect închegarea sunetelor în silabe și cuvinte. Așa bunăoară în carte e scris *rar*; elevul atunci repede se prinde cu mâna de roc și scuturând de el pronunță sunetul *r*, când apoi iute se face că-i e somn, pronunțând sunetul *a* legat de *r* — și apoi iarăși iute scutură de roc, pronunțând sunetul *r* și astfel a pronunțat cuvântul *rar* și încă perfect închegat. Acuma și fără a mai merge, să vedem în realitate, în praxă, ci numai gândind, putem pricepe

ce puțină înrăurintă poate avea mimica asupra închegării sunetelor. Dacă însă am luat vre-odată parte la o prelegere de felul acesta, ascultând cum cetesc elevii cu aceste semne și gesturi, atunci barem ne-am putut convinge pe deplin ce străină e mimica față de cetirea literilor și închegarea sunetelor. Am putut anume vedea acolo, cum elevii mai buni cetesc sunetele închegându-le în silabe și cuvinte, și făcând deodată cu aceasta niște gesturi, cari de toate pot fi, numai mimica sunetului respectiv nu. Învățătorul aderent al mimicei răspunde aci simplu că a început a uita gesturile diferitelor sunete; noi însă trebuie să mai adăugăm, că de aceea le-a uitat, fiindcă acelea n'au nimic a face cu sunetele, cu alte cuvinte între aceleși sunete nu există nici o legătură. Am putut vedea apoi acolo în prelegere și aceea, că cei slabi de capacitate, cu tot metoda fonomimic, pelângă toată mijlocirea și înrăurința mimiceii asupra închegării sunetelor, aceia tot numai a-c vor ceti în loc de ac. Prin urmare închegarea la acei slabi, și cu ajutorul mimiceii tot atât de slab succede, ca și fără ea.

Ba tot acolo în prelegere am putut vedea și cum elevii mai bunișori aveau să se lupte, deodată cu pronunța-rea și închegarea sunetelor, mai mult cu revocarea în memorie a mimiceii. Prin urmare, în loc de ajutor numai greumânt și pedecă.

Pe deasupra acestora apoi mai vine și un alt defect al noului metod, anume separizarea scrisului de cetit. Am putut observa adecă fiecarele dintre noi, ce mijloc puternic de învățat este revocarea în memorie a cunoștințelor prelese și fixarea acelor pe hârtie, ori pe tablă. Singurul loc la clasa primă, unde am putea să ne folosim de acest mijloc puternic, este învățământul scris-cetitului. Pentru ce deci abandonarea lui și din acest unic loc? Pentru ce să nu dăm noi cale elevului de a-și imprima sunetul, scriind litera, și de a intui litera, cetind ceea ce a scris? Iată adevăratul mijloc de a intui și sunetul și litera deodată, punând astfel între acestea două legătura cea adevărată și carea în mod prea firesc va face, ca sunetul și litera să se reproducă reciproc! E lucru înțeleptesc deci ca să abandonăm noi acest mijloc firesc, numai de dragul fonomimiceii, carea, precum am văzut, prin atare fabricație de a sa înlocuiește ceea ce am pierdut?

Să ne închipuim numai după aceea ce înfățișare va putea avea întreg învățământul scris-cetitului, strângând de capătul celalalt toate sunetele și închegarea lor în silabe și cuvinte, iar de capătul celalalt toate literile, cu întreagă scrierea lor, pentru ca fiecare aceste două grămezi să fie consumată de elev separat în câte 7—7 săptămâni? Oare aparatul percepțiunii va putea mistui bine tot cât a consumat elevul într'un mod atât de necumpătat? Ori urmările rele ale acestui necumpătat se vor resimți tot restul anului, ori poate și cel viitor, sub forma confuziei dintre litere?

În rezumat deci, pretinsele avantagii ale metodei fonomimic, în realitate nu sunt altă, decât tot atâtea dezavantagii cari pot numai împiedeca mersul natural al învățământului scris cetit.

Și dacă cu toate acestea, ceia cu metoda fonomimic ajung totuși cu școlarii lor să cetească după 6—7 săptămâni, ori cine poate vedea, că aceasta nu e de a se atribui superiorității metodei lor, despre care ne-am putut convinge, că numai părți avantagioase nu poate avea, ci că totul provine dela forțare.

Decât numai că tot ce-i forțat, nu poate fi natural. Și tocma de aceea pe noi deloc să nu ne încante rezultatul obținut prin metoda fonomimic. Mai întâiu acest metod am văzut că nu pe bază rațională tinde a-și edifica operă sa. Deci d'acapo se pune fățș

contra dezvoltării judecării. Sufere însă dezvoltarea puterii de judecată și din ceealaltă pricină, că adecă dascălul, preocupat de ideea că ce rezultate splendide poate produce prin acest metod, aproape întreg timpul școlar al acelei clase îl petrece exclusiv numai cu scris-cetitul; cu alte cuvinte pe conta celorlalte obiecte de învățământ, menite a dezvoltă puterea de judecata. Ba, dacă sunt aci mai multe clase, chiar și acestea se negliță toate, numai de dragul și însuflețirea pentru rezultatele noului metod.

Drept aceea, jertfa ce o aduc aderenții acestui metod numai de dragul cetitului în timp scurt e nepus de mare, și necondiționat are urmările celea mai triste în succesul general al școlii.

În urma acestora, revenind la abecedarul din chestie trebuie să observăm, că nu se pot vedea la el motivele serioase, cari să ne facă a crede că va duce la rezultat pe o cale mai ușoară și sigură. Și prin urmare, nu numai că nu poate fi acceptat și preferit ca mijloc, dar e păgubitor de a și face ori ce experiență cu el. Și îndeosebi e păgubitor pentru școala noastră română, carea în aceste zile grele, trebuie să-și cumpeniască bine tot pașul.

P. F. D.

Învățătorii la muncă.

Comitetul Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr. or. rom. din protopresbiteratele Timișoara, Belinț, Comloșul mare și Lipova, completat fiind cu membrii comisiunii literare, — a comisiunii Ligii școlarii abstenenți și a comisiunii aleasă pentru excursia la Roma, și-a ținut prima ședință ordinară de estan în 15/28 octomvrie în sala cea mare a Cerbului de aur din Timișoara-cetate. Aceasta ședință a fost unica în felul ei, cercetată fiind de 17 membrii ai comitetului completat cu membrii aleși în diferitele comisiuni.

Acest comitet intrunit a pertractat cu toată serioșitatea următoarele:

a) A luat severe dispozițiuni pentru încassarea pretensiunilor restante.

b) A luat demersuri pentru efeptuirea unei excursiuni de studii la Roma, cu ocazia serbărilor și expoziții internaționale ce se vor ține în frumoasa Italie — leagănul neamului nostru — în vara urmândă. Aceasta excursie conform proiectului de spese prezentat călătoria tour-retour, fără întreținere va costa 62. cor. de persoană. De altcum sau luat demersuri pentru căștigarea tuturor favorurilor atât aici în patrie, cât și în Italia. Excursia e contemplată pe un timp de 10 zile, făcându-se toată posibilitatea de a nu fi costisitoare. La timpul său vom mai revenii asupra acestui obiect.

c) S'au luat dispozițiuni pentru elaborarea unui „Regulament“ al Fondului de ajutorare a fiilor de învățători, de pe teritorul acestei reuniuni.

d) S'a statorit programa de activitate în despărțăminte pentru anul acesta școlar în următoarele.

1. Cari sunt cauzele sărăciei poporului nostru și cari ar fi izvoarele de înavuțire atât materiale cât și spirituale a neamului nostru românesc.

2. Școala și poporul nostru.

3. Învățătorul confesional între împrejurările actuale.

4. Ca parte practică; „Limba română“.

e) S'a primit Regulamentul „Ligii școlarii abstenenți“ prezentat de comisiunea aleasă, completat

cu amadamentul comisiunii literare. Ținem să relevăm că organizarea acestei instituțiuni este de cea mai mare importanță educativă a viitorului neamului nostru.

f) S'a dispus lichidarea pretensiunilor din despărțămintele Belinț și Lipova.

g) S'a delegat o comisiune de 5 membri, cari prezentându-se la Ven. consistor din Arad, va ruga pentru regularea diurnelor și viatecului membrilor la adunări.

h) S'a hotărît descrierea restanțelor membrilor repositați ai reuniunii.

i) S'a făcut recenziune asupra „Cărții de cetire pentru cl. III.“ și „Gyakorlati tanmenet a nem magyar tannyelvű népiskolák számára“ de Iuliu Vuia, cari recenzii s'au distribuit comisiunii literare spre aprofundată studiere.

Din deosebitul interes ce l-au manifestat membrii comitetului și a deosebitelor comisiuni, cari s'au întrunit în nr. 17, ca nici când — dovedesc, că învățătoria noastră este, conștie de îndatoririle de luminători și povățuitori ai neamului.

Fibiș la 29 octomvrie 1910.

Ioșif Popa
secretarul general al reuniunii.

Viața unei mame credincioase.

Anastasia Șaguna, mama mitropolitului Andreiu.

(Urmare).

Deși atât de frumoase și mișcătoare, cuvintele bunicului nu s'au învrednicit de răspunsul mângâitor așteptat dela prea înaltele locuri. Ci peste câteva zile s'a dat poruncă în scris (3 martie 1815), ca el să fie silit a-și da nepoții să fie crescuți în legea catolică. Porunca a mers la direcțiile comitatului Borșod, dar acestea n'au putut s'o ducă la îndeplinire, căci atât Anastasiu cât și Mihail s'au împotrivit pe toate căile.

Deaceea arhiepiscopul Fischer trimite în aceeași lună (martie 1815) palatinului o scrisoare, în care se plânge, că pe copiii convertitului Șaguna i-au ascuns mama și bunicul lor dinaintea preotului catolic din Mișcolț, căruia îi incredințaseră înaltele porunci, și i-au dus pe furiș la Pesta la neguțatorul ortodox Grabovsky.

Acest Atanasie Grabovsky, unchiul Anastasiei, era un om cu stare bună: neguțator fruntaș cu legături întinse, având însă mare atragere pentru toate trebile bisericesti, școlare și culturale, din care motiv a fost distins de către împăratul, în semn de recunoștință, cu titlul: „nobil de Apadia“. El dădea multe ajutoare la toți cei doritori de învățatură și înaintare. Deaceea era numit „patronul Românilor“ și învățătorul Ștefan Popovici îl laudă (la 1824) pentru dărnicia și zelul său binecuvântat, zicându-i:

„Unde pentru neam se cere
Lucrezi fără întârziere.“¹⁾

¹⁾ În acelaș an, 1824, tipărind preotul român Ioan Teodorovici din Pesta o „istorie universală“, o dedică „de bun ghen născutului Domn Athanasie Grabovski, Domnului de și în Apadia, la mărita deputație care administrează fondurile Școalelor naționale în Crăimea Ungariei, de legea Răsăritului neunită, dela locul cel mai înalt, alesului Condeputat“. În prefața acestei cărți spune harnicul și însuflețitul preot, cât a muncit el pentru cei „iubitori de știință și de cultura națională“ și adresează lui A. Grabovski următoarele cuvinte: „Voind eu această carte pentru iubitul ghen al nostru românesc prea folositoare, să o trimit în mijlocul publicumului, cui o puteam mai cu cuviință închină,

Căutând Anastasia cu copilașii săi adăpost la el, lui Grabovsky i-s'a făcut milă de ea, ca de o nepoată, care era în acelaș timp mamă îngrijorată de soarte și sufletul copiilor săi. A primit-o deci cu milă și a ocrotit-o cu dragoste creștinească. Aici a venit Anastasia cu copiii în martie 1815.

Astfel direcțiile din Mișcolț nu putură duce la îndeplinire porunca de a lua copiii Anastasiei cu sila, ci se mulțămiră cu o declarație din partea bunicului Mihail, care spunea, că nu poate să aducă copiii din Pesta, ci dacă e vorba, ca ei să fie cu ori ce preț crescuți în religia catolică, aceasta se poate întâmpla și în Pesta, unde sunt preoți și școale catolice. După ce a sosit această declarație la sfatul țerii (consiliul locuitor), se îndrumă (în 30 ianuarie 1816), consiliul orașului Pesta, să cerceteze, care e starea adevărată a lucrurilor. De aci se exmite senatorul Ioan Boráros, care împreună cu preotul și abatele catolic Pflugstetl săvârșesc cercetarea la casa lui Grabovsky. Rezultatul acestei cercetări îl comunică consiliul în 24 iunie 1816 palatinului, constatând, că copiii se află în Pesta, unde au petrecut cu totul vre-o 5 luni de zile, căci în două rânduri au mai fost în Mișcolț, și odată în Viena, că ei cercetează școala grecească și biserica „grecovalahă“, deci crește în religia ortodoxă, în care s'au născut și de care tatăl lor numai înainte cu 2 ani s'a desfăcut, îmbrățișând-o pe cea romano-catolică. Dar mama copiilor împreună cu toate rudenile ei se roagă, să fie lăsați copiii în grija lor, să învețe religia, în care s'au născut, până când se va lua în afacerea aceasta o hotărâre definitivă din partea împăratului.

Încă înainte de această cercetare Anastasia se adresase și ea cu o rugare către consiliul orașenesc din Pesta (24 Martie 1816), în care lămuria adevărata stare a lucrului spunând, că dacă ea a venit cu copiii săi la Pesta, aceasta n'a făcut-o nicidecum cu intenția de a eluda „poruncile prea înalte“ („altissima jussa“) ci numai în convingerea, că creșterea copiilor ei pe ea o privește mai deaproape ca pe o mamă („has proles me, matrem proxime respicere“) și că aici are rudenii de sânge, de ajutorul cărora se pot bucura copilașii ei în așa măsură, încât stăruința arhiepiscopului catolic se poate socoti ca fiind cu totul de prisos („ut adeo merito superflua censeri debeat harum prolium Suae Excellentiae D-no Archi Episcopo Agriensi instituenda resignatio“) Deaceea cu toată sinceritatea declară, că copiii ei n'au cercetat până acum în Pesta biserica și școala catolică, nici n'au fost crescuți după principiile religiei catolice. Dar cutează a nădăjdui, că pentru această faptă cu tot dreptul va dobândi iertare, căci ea, ca o mamă, s'a simțit în mod firesc obligată a încerca toate mijloacele iertate pentru a asigura perseveranța copiilor săi în religia, în care s'au născut și astfel a-i păstră lângă sine („cum memet naturaliter obligatam esse crederem, nihil liciti intentatum relinquere quo meorum prolium in ea, qua natae

decât Domniei Tale de bun ghen născute Domnule, carele la mai multe ocazii precum Românilor drept părintoriu, așa și Literaturii Românești Patron a fi te-ai arătat? Deci rogu-te cu cuviință, ca să primești acest semn mic al cunoașterii și al mulțămirii mele cu acea avere, cu care eu îl închin, și pre Dumnezeu pentru buna stare a Domniei Tale și a toată familiei cu inimă fierbinte rugând, rămân al Domniei Tale sufletesc păstoriu Ioan Teodorovici, paroh (în Pesta, 1 ianuarie 1824)“. Titlul complet al acestei cărți e: „Istoria universală sau a toată lumea după întocmirea D. Pavel Kengelaș, Arhimandritul Mănăstirii Sfintului Georgie în Bănău, acum întâia oară pe limba Românească prefăcută și așezată de Ioan Teodorovici, la Biserica greco-Românească din Pesta Paroh și al cinstitelor Consistorii din Buda și Verșet Assessor. Partea I. Historia Universalis Pars I. La Buda, cu tiparul Krăeștei Universitate din Pesta. 1824“.

sunt, Religione perseverantiam, sic que harum apud me veluti matrem retentionem firmare possim¹⁾). De aceea s'a hotărât a merge dimpreună cu copiii la Maiestatea Sa preaslăvită spre a îngenunchia înaintea Lui și a-i așterne rugămintea, ca ceeace nu permite asprimea legii, să-i permită îndurarea Lui de principe („ut quod rigor Legis vetat, Clementia Principis concederet“). Dar fiindcă sosirea Maiestății Sale s'a amânat peste așteptare, nu este vina ei, dacă neputându-și duce la îndeplinire această intenție de mamă, nici copiii ei n'au putut fi instruiți până acum în principiile religiei romano-catolice. Și acum nu așteaptă nimic mai cu dor decât ca îndată ce va afla despre sosirea Maiestății Sale la Viena, fără amânare să meargă acolo spre a încerca și cel din urmă mijloc.¹⁾ Dacă cea mai umilită a sa rugare nu s'ar putea împărtăși de mila regească, atunci se declară învoită, ca copiii ei să cerceteze școala și biserica romano-catolică și să fie instruiți în principiile acestei religii, dar să rămână sub grija ei de mamă („sub materna sollicitudine constitutae“). Căci copiii aceștia în afară de educația religioasă mai au lipsă și de alte lucruri, așa în rândul întâiu de educația fizică, pe care mai cu seamă iubirea de mamă le-o poate da înainte de toate, doar aceasta nu se poate aștepta în asemenea măsură dela nici un institut de educație, oricât ar fi de bun. A smulge copiii dela sânul ei de mamă, câtă vreme lucrul acesta nu e absolut necesar, ar fi atât de grozav, încât ea ca o mamă îngrijorată de copiii săi, și care de altfel n'are în lume altă mângâiere decât pe acești copii, ar trebui să se prăpădească sub povara acestei nenorociri („e sinu enim matris proles avellere, dum id spectata religionaria institutione necessarium non est, adeo acerbum foret, ut prolium sollicita mater, omnibus alioquin orbata solatiis sola prolium consolatione relicta, hisce calamitatibus merito succumbere debeam“...)

Nădăjduște, că i-se va da voie să facă și această ultimă încercare, căci ca unei mame, care în această convorbire personală cu Maiestatea Sa își află unicul și cel din urmă remediu, trebuie să-i fie iertat a-și lua refugiu la cea mai înaltă căpetenie a țerii. Pentru aceasta o va scuză declarația, că după această ultimă încercare se va supune neamânat poruncilor date în afacerea copiilor săi.²⁾ (Semnată: cea mai umilită slujnică: Anastasia Șaguna).

Va urmă

Dr. I. Lupăș.

Alcoolismul.

Italia contra alcoolismului copiilor. Mai de multe ori am scris în coloanele acestei reviste despre crâncena luptă ce o duce Italia în contra alcoolului. Acum guvernul italian, ca să scutească mlădițele tinere de otrava alcoolului, a pus pe masa prezidențială a camerei un proiect de lege, prin care țintește la scutirea copiilor de a bea ori ce fel de alcool.

Conform proiectului școalele populare și cele medii sunt datoare a jertfi lunar cel puțin o oră instrucției antialcoolice. Nu e permis a da elevilor alcool în școală, internate, excursiuni ori la sărbători școlare.

Copiii în etate sub 15 ani nu au voie de a intra în cârciumă fără însoțirea părinților ori tutorilor.

¹⁾ „Et nunc nihil avidius exspecto, quam ut, ubi Suam Majestatem Sacratissimam Viennam pertigisse comperero, incunctanter horsum proficiscar, ultimam tentatura remedium“.

²⁾ Pesth, 24-a Martii 1816; humillima ancilla Anastasia Șaguna nata Mutsu.

Este strict oprită vinderea beuturilor spirituoase tinerilor de sub vrăsta de 21 ani. Cârciama trebuie să fie în depărtare de 500 m. de școală ori internat. Crășmari sunt rezponzabili pentru pagubele făcute de cei cari în birtul lor s'au îmbătat. Dăatoriile contra beuturii făcute de minori, pe cale judiciară nu se pot încassă.

Directorii școlari precum și crășmarii, cari calcă ordinațiunea aceasta vor fi pedepsiți cu amendă de 50 lire și închisoare de o lună de zile. La caz de recidiare crășmarii vor fi lipsiți de licență.

Societate de abstenență. La institutul pedagogic diecezan din loc 36 tineri sub conducerea prof. N. Mihulin au format și în acest an o societate de abstenență. Societatea aceasta va dedă membrii la abstenență va tinde la perfecționarea în luptă contra alcoolului prin prelegeri critici și dispute.

Pressa antialcoolică în Germania azi e reprezentată prin 70 de reviste. 53 de reviste stau în serviciul abstenenței dintre cele unele reprezintă moderarea altele vacilează. Revistele pentru abstenență apar în 294,000 de axemplare.

Cum stăm noi în privința aceasta?

Institutul pedagogic-teologic diecezan din loc în decursul lunilor septembrie și octombrie a făcut două excursiuni, una la ruinele fortăreței din Șoimoș și ceialaltă la ruinele din Șiria.

În țara noastră cu ocaziunea maiialurilor și a excursiunilor școlare, elevii sunt mai liberi, mai în largul lor. Libertatea aceasta să extinde și asupra promisiunii de a bea bere ori vin, — ce altcum legile școlare interzic — în prezența superiorității.

Cu bucurie constatăm căci cu ocaziunea acestor două excursiuni alcoolul a fost cu totul delăturat. Placerea și vocea bună a excursiuniștilor a documentat că și fără alcool își poate omul petrece.

Excursiunile, maiialurile, sau alte sărbători școlare, să fie instructive, recreatoare și nici de cât titulus bibendi!

N. M.

CRONICA.

Faptă de imitat: Dl preot Dimitrie Popovici din Cermei, care în tot anul dăruiește câte ceva biserice și școalei noastre confesionale, așa ș'acum între altele daruri valoroase, a binevoit a dărui pe sama școalei noastre confesionale recvizitele școlare scrise în instrucțiunea ministerială grupa I, în preț de 160 coroane. Primească dăruitorul și p'această cale sincerile noastre mulțumite. Cermei la 1 noevre 1910. Epitropia parohială.

Bancă de asigurare. Direcțiunea „Solidarității“ a ținut eri, duminecă, ședință în Sibiiu și a hotărât în mod definitiv înființarea unei bănci de asigurare, cu capitale românești. Noul institut românesc se va numi „Fortuna“ și va fi înființat cu un capital de un milion, eventual un milion și jumătate de coroane. Sediul băncii e Sibiiul, dar va avea filiale în toate centrele mai însemnate românești. Prospectele vor fi împărțite cât mai curând pentru subscrierea capitalului, și adunarea constituantă a băncii „Fortuna“ se va ținea în luna martie, anul viitor. Să fie într'un ceas bun și — fortunosa.

Necrolog. Augustin Beleş paroh în Șimand, ca soț; vâd. Florița Sferdean născ. Aredean, ca soră Măriuța Mladin măr. Pavel Stana învățător, Catița Stan măr. Cornel Ursuș paroh, Teodor Stan și soția

Aurelia și Ioan Sferdean, nepoți și nepoate; precum și în numele tuturor consăngenilor și cunoscuților, cu inimă frântă de durere anunțăm încetarea din viață a mult iubitei și în veci neuitatei noastre soție, soră, mătușă și unchioaie Saveta Beleş, născ. Ardelean carea după o lungă suferință și-a dat nobilul său suflet în numele Creatorului, la 11 oare noaptea, în 19 octomvrie v. a. c. în al 63-lea an al etății și al 43-lea al căsătoriei sale. Rămășițele pământești ale scumpei decedate s'au așezat spre odihnă eternă, după ritul sfintei biserici ort. rom., joi în 21 octomvrie, v. în cimiterul ort. rom. din Șimand, la oarele 11 înainte de amiază. Șimand, la 20 octomvrie 1910. Fie-i țărina ușoară și memoria eternă!

Corectoriale. În raportul din Nrl trecut despre sfințirea bisericii din Cenadul unguresc corectorul ni-a corespuns „hirotosirea“ părintelui Dr. Ciuhandu în „hirotonire“, pentru că a scăpat din vedere distincția dintre „hirotosire“ și „hirotonire“.

— „**Abstinență**“. Societatea antialcoolică „Abstinența“ dela institutul pedagogic-teologic gr.-or. rom. din Arad s'a constituit sub conducerea profesorului Nicolae Mihulin pe anul școlar 1910—11. Președinte: Ioan Petroviciu, ped. c. IV. Vicepreședinte: Vasilie C. Farcaș ped. c. IV. Secretar: Vasilie A. Drincu, ped. c. IV. Vice-secretar: Corneliu Vodă, ped. c. III. Casier: Amos Oarce, ped. c. III. Bibliotecar: Vasilie Codrean, ped. c. II. Comisiunea literară: Ioan Caprariu, ped. c. IV., Dimitrie Budiu, ped. c. III., Ioan Pavel, pedagog curs I. Comisia financiară: Iosif Serofom, ped. c. IV. Ioan Valea, ped. c. III., Mihai Radovan, ped. curs. I. Comisia pentru cercetarea bolnavilor: Constantin Iliuța, ped. c. II., Vasile Docea, ped. c. I., Atanasie Roman, ped. c. II. Societatea se compune din 35 membrii.

Constituire. În ședința sa din 23 oct. c., Societatea „Petru Maior“ a tinerimei române dela școlile superioare din Budapesta s'a constituit pe anul 1910/11 în chipul următor: Președinte: Ionel Pop, stud. în drept. Vicepreședinte: Mihail Lupaș, stud. med. Secretar: Aure Mager, stud. med. Notari: Dionisie Nistor, stud. în fil și Victor Popoviciu, stud. la acad. com. Cassar: Ioan Meșota stud. la acad. orient. Controlor: Aurel Sasu, stud. med. Bibliotecar: Miron Crețu, stud. med. Vicebibliotecar: Nicolae Aron, stud. med. Econom: Victor Jula, stud. med. Comisia literară: Vasilie Stoica, stud. în fil. Ascaniu Crișan, stud. în fil. Oprea Rodean, stud. med. Ioan Sărbu, stud. med. Victor Jula, stud. med. Aurel Sasu, stud. med. Dionisie Nistor, stud. în fil. Comisia supraveghetoare: Emil Teșosu, stud. med. Iosif Pnșcariu, stud. med. Nicolae Dordea, stud. tehn. Budapesta, octomvrie 1910. Ionel Pop președinte. Aurel Mager secretar.

Cronică bibliografică.

În editura tipografiei A. Mureșianu a apărut o broșură „Pentru limbă“. E o conferință a prof. Axente Banciu și tratează cu multă competență o chestia de-o actualitate arzătoare, chestia coruperii limbii românești. E binevenită apariția ei mai ales pentru unii, cei dincoace de Carpați, unde barbarismele cuvintelor și construcțiilor lexicale amenință să desfigureze cu totul sonoritatea limbii noastre. Dovadă e și alarma dată în nr. trecut al acestei reviste. Conferențiarul după ce schițează lupta întepită, ce-a dat-o inteligența disciplinată alui Tit Maiorescu prin anii 1868-9 contra poeziei barbare a graiului românesc din jurnalele arde-

lene, — relevază mai multe greșeli de scriere și pronunțare. La sfârșitul broșurei dir. Virgil Onițiu publică o serie de forme și construcțiuni defectuoase aproape generalizate astăzi. Aceasta cârticică n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui intelectual și mai vartos de pe a preotului român „paznicul culturii noastre“. — Se poate comandă dela „Librăria Diecezană“ cu prețul de 30 fil.

Poșta Redacției.

I. C. Articolul polemic nu-l putem publica până nu ne va adveni și continuarea ca să-l avem întreg. O declarăm însă de nou, că intrucât ar obveni și cel mai mic tăiș personal nu-l vom publica. Cine vrea să scrie în B. și Ș. trebuie să rămână absolut impersonal.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din **B. St. Martin**, tractul Beiușului, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Dotățiunea: a) în bani gata 568 cor., plătite în rate treilunare anticipative; b) venitele cantonale îndatinate fixate în 40 cor., diferența până la 1000 cor. precum și cvinevenalele se vor acoperi din ajutor dela stat, votarea căruia comisiunea administrativă comitanțază deja l'a recomandat înaltului ministru de culte și instrucțiune publică; c) cvartir 2 chilioi culină, cămară, precum și folosirea intravilanului dela școală; d) pentru conferință dacă va participa 20 cor.; e) pentru scripturistică 5 cor.

Alesul va fi obligat a provedea și cantoratul, a propune și cânta cu elevii în toate duminicile și sârbătorile respunsurile liturgice fără altă remunerațiune.

Recurenții cari știu conduce cor sunt preferați. Recursele adjutate cu documentele de lipsă sunt a-se înainta Prea On. Domn Adrian Desean adm. prot. al Beiușului în Vaskoh, având recurenții a-se prezentă în s. biserică din B. St. Martin pentru a-și arăta desțeritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținută la 8/21 aug. 1910.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine; *Adrian P. Deseanu* proto-presbiter administrator.

—□—

1—3

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din **Brestovaț** (Aga), tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1., în bani gata 141 cor. 60 fileri; 2., 720 litre grâu, prețuite în 81 cor. 60 fil.; 3., 720 litri cucuruz, prețuit în 60 cor.; 4. jugăre 695□ pământ, parte arător, parte fânaț, prețuit în 80 cor.; 5., pentru conferință 10 cor.; 6., pentru scripturistică 10 cor.; 7., locuință liberă cu grădină intra și extravilană de 705□ la olaltă.

Întregirea dotației până la 1000 cor. este deja cerută dela stat; pentru că comuna bisericască nu o poate garantă, nici acum, nici în caz de refuzare din partea guvernului.

Dările publice după pământul învățătoresc le va purta cel ce va ocupa postul.

Dela înmormântări, unde este poftit, este remunerat la morți sub 7 ani cu 40 fil., peste 7 ani cu 80 fil., și de liturgie cu 1 coroană

Alesul, fără altă remunerație, are să presteze și servite cantorale, atât în, cât și afară de biserică. La caz de impedecar, să poate substitua, dar pe se-sele sale.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate amăsurat legilor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz, Temes-megy) și să se prezenteze odată într'o duminică ori într'o sârbătoare, în s. biserică din Brestovaț, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Intrucât la acest concurs nu vor reflecta învățători, se admit și învățătoare calificate după lege.

Comitetul își rezervă dreptul de a preface naturalele în bani, după prețul fixat în acest concurs.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala a două paralelă confesională gr. or. rom. din Bara, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 810 coroane; 2., pentru scripturistică 15 coroane; 3., pentru conferențe 4 coroane la zi și cărașie; 4., locuință în natură: 2 chilii, bucătărie și cămară și grădina de legumi.

Întregirea salariului la 1000 cor. și cvinevenalele se vor cere dela stat.

De curatorat se va îngriji comuna bisericască.

Reflectanții au să-și instrueze petițiile lor conform legilor în vigoare, accludând și atestat de moralitate și de serviciu, dacă au mai fungat ca învățători.

Într'o Duminică, sau sârbătoare, sunt poftiți a să prezentă în s. biserică din Bara, spre a-și arăta desteritatea în cântări și în tipic.

Alesul va prestă servite cantorale fără altă remunerație.

Preferiți vor fi la alegere cei apți a înființă și conduce cor.,

Petițiile să aștern comitetului parohial din Bara, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz, Temes-megy,) în lăuntru termenului concursual.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Temeșești**, devenit vacant prin penzionare se publică concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.“

Emolumentele încopciate cu acest post sunt: 1. Salar în bani cor. 544. 2. 16 jugh. pământ la deal. 3. Lemne din pădurea urbarială, (8/166), din cari se va încălzi și sala de învățământ. 4. pentru curatorat cor. 16. 5. pentru conferințe cor. 20. 6. pentru scripturistică cor. 10. 7. dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., dela cele cu liturgie 2 cor. 8. cvartir cu două odăi, cuină, grajd și grădina de legume. Darea după pământ și pădure o plătește alesul. Alesul va avea se provadă cantoratul fără nici o altă remunerație.

Se observă, că întregirea salariului la minimalul legal s'a cerut dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post se avizează, ca recurselor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Temeșești să le susțină în termenul concursual Oficiului pprezbiteral din Mariaradna iar danșii să se prezinte în S-ta biserică din comună spre a se face cunoscuți poporului.

Din ședința dela 19 sept. (2 octomvre) 1910.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu*, pprezbiter. inspector de școale.

—□—

3—3

Tabele de cetire

conform ordinațiunei ministeriale
Nr. 76000/1907.

Cu text românesc, acomodate la orice metod Cor. 6—

Cu text unguresc, acomodate la orice metod Cor. 4-80

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte.

90 bucăți tabele la istoria naturală, tipărite în mai multe colori și întinse pe carton.
Cor. 40—

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitezer János Numărul 13.

Execută grabnic și prompt tot felul de lucrări, ce se ating de aceasta branșe. Legătură fină și durabilă. Servici prompt și prețuri moderate

